Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/3986

20.8.2025

PRIPOROČILO SVETA

z dne 8. julija 2025

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Italije

(C/2025/3986)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) ter zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

Splošne ugotovitve

(1) Uredba (EU) 2024/1263, ki je začela veljati 30. aprila 2024, določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, katerega namen je spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za državo in nadzor nad njihovim izvajanjem. Navedena uredba spodbuja tudi nacionalno odgovornost za fiskalno politiko in poudarja njeno srednjeročno usmerjenost skupaj z učinkovitejšim in skladnejšim izvrševanjem. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt, ki vsebuje njene fiskalne, reformne in naložbene zaveze za obdobje štirih ali petih let, odvisno od trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([3]) v teh načrtih mora biti skladna z zahtevami iz navedene uredbe, vključno z zahtevami, da se najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dolg sektorja država začne dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej dovolj verjetno zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz navedene uredbe, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263: „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez: (i) odhodkov za obresti; (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov; (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije; (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija; (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]), s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb, s čimer daje fiskalno spodbudo, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik mehanizem podpira gospodarsko in socialno okrevanje ter hkrati poganja trajnostne reforme in naložbe, zlasti pa spodbuja zeleni in digitalni prehod ter veča odpornost gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(3) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([5]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To pripomore k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečuje uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost. Italija je v svoj nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodala novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje uredbe REPowerEU.

(4) Italija je 30. aprila 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Na podlagi člena 19 navedene uredbe je Komisija v skladu s smernicami za ocenjevanje iz Priloge V ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 13. julija 2021 sprejel izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Italijo ([6]), ki je bil na podlagi člena 18(2) spremenjen 8. decembra 2023 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU ([7]). Pogoj za izplačilo obrokov je, da Komisija v skladu s členom 24(5) sprejme sklep, v katerem navede, da je Italija zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v izvedbenem sklepu Sveta. Za zadovoljivo izpolnitev je potrebno, da doseženi predhodni mejniki in cilji za isto reformo ali naložbo niso bili izničeni.

(5) Svet je 21. januarja 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo, s katerim je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Italije ([8]). Načrt je bil predložen v skladu s členom 11 in členom 36(1), točka (a), Uredbe (EU) 2024/1263, zajema pa obdobje od leta 2025 do leta 2029 in določa fiskalno prilagoditev v sedemletnem obdobju.

(6) Komisija je 26. novembra 2024 sprejela mnenje o osnutku proračunskega načrta Italije za leto 2025. Na isti datum je Komisija na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2025, v katerem je Italijo opredelila kot eno od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([9]) sprejel 13. maja 2025, skupno poročilo o zaposlovanju pa 10. marca 2025.

(7) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost EU. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: (i) inovacije, (ii) razogljičenje in konkurenčnost ter (iii) varnost. Za zapolnitev inovacijske vrzeli si

([4]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 13. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Italijo (ST 10160/2021).

([7]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 8. decembra 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 13. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Italijo (ST 16051/2023).

([8]) Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Italije (UL C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([9]) Priporočilo Sveta z dne 13. maja 2025 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

EU prizadeva spodbujati industrijske inovacije, podpirati rast zagonskih podjetij s pobudami, kot je strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, ter pospeševati uvajanje naprednih tehnologij, kot sta umetna inteligenca in kvantno računalništvo. V prizadevanju za bolj zeleno gospodarstvo je Komisija predstavila celovit akcijski načrt za cenovno dostopno energijo in dogovor o čisti industriji, ki zagotavljata, da bo prehod na čisto energijo ostal stroškovno učinkovit in naklonjen konkurenčnosti, zlasti za energetsko intenzivne sektorje, ter da bo gonilo rasti. Za zmanjšanje pretiranih odvisnosti in povečanje varnosti je Unija zavezana krepitvi svetovnih trgovinskih partnerstev, diverzifikaciji dobavnih verig ter zagotavljanju dostopa do kritičnih surovin in virov čiste energije. Te prednostne naloge temeljijo na horizontalnih dejavnikih, in sicer poenostavitvi zakonodaje, poglabljanju enotnega trga, financiranju konkurenčnosti ter uniji prihrankov in naložb, spodbujanju spretnosti in kakovostnih delovnih mest ter boljšem usklajevanju politik EU. Kompas za konkurenčnost je usklajen z evropskim semestrom, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji Komisije, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(8) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2025 nadalje razvija skupaj z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih. Ta specifična priporočila za države ostajajo enako relevantna za oceno spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost v skladu s členom 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Specifična priporočila za države za leto 2025 zajemajo ključne izzive ekonomske politike, ki niso v zadostni meri obravnavani z ukrepi, vključenimi v načrte za okrevanje in odpornost, ob upoštevanju ustreznih izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države za obdobje 2019–2024.

(10) Komisija je 4. junija 2025 objavila poročilo o državi za Italijo za leto 2025. V njem je ocenila napredek Italije pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Italiji. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Italija. Prav tako je bil v njem ocenjen napredek Italije pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic ter pri doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti, pa tudi ciljev Združenih narodov glede trajnostnega razvoja.

(11) Komisija je za Italijo opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Italijo, ki jo je pripravila Komisija za namene navedene uredbe, so bile objavljene 13. maja 2025 ([10]). Komisija je 4. junija 2025 ugotovila, da v Italiji obstajajo makroekonomska neravnotežja. Še vedno so prisotne zlasti ranljivosti, ki so povezane z visokim javnim dolgom in šibko rastjo produktivnosti ter imajo čezmejni pomen. Leta 2024 je bil delež javnega dolga nad ravnjo pred pandemijo in se je povečal, s čimer se je obrnil trend zmanjševanja, zabeležen v obdobju po letu 2020, kljub zmanjšanemu primanjkljaju in doseženemu primarnemu presežku, saj se je nominalna rast BDP izrazito upočasnila, prilagoditve stanj in tokov, zaradi katerih se povečuje dolg, pa so postale obsežne zaradi zapoznelega učinka davčnih dobropisov za prenovo stanovanj iz prejšnjih let na izposojanje denarja. Kazalniki trga dela so se še naprej izboljševali. Italijanske banke so znatno okrepile kakovost in dobičkonosnost svojih sredstev; njihova izpostavljenost do državnih posojilojemalcev in obseg posojil z državnim jamstvom sta se nekoliko zmanjšala, vendar sta še vedno znatna. Nekatere politike so že obravnavale ugotovljene ranljivosti, vendar sta nadaljnje in učinkovito izvajanje reform in naložb, zlasti tistih iz načrta za okrevanje in odpornost ter srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta, ter preudarna fiskalna naravnanost še vedno ključnega pomena. Popolno izvajanje ukrepov iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Italije je ključno za zagotovitev, da se visok delež javnega dolga v srednjeročnem obdobju ne bo dodatno povečal. Za spodbujanje fiskalne vzdržnosti je bilo izvedenih več politik, kot so izboljšanje letnega pregleda porabe, boj proti davčnim utajam, trajno zmanjšanje davčnega primeža in revizija davčnih odhodkov. Reforme so privedle tudi do znatnega napredka na področju insolvenčnega okvira in trga nedonosnih posojil. Sprejet je bil okvirni zakon (zakon o razširitvi) za podporo razvoju tveganega kapitala in spodbujanje vključevanja institucionalnih vlagateljev. Ukrepi iz načrta za okrevanje in odpornost podpirajo povečanje produktivnosti in prispevajo k nadaljnjemu izkoriščanju potenciala delovne sile v Italiji, kar bo olajšalo razdolževanje javnega sektorja. Učinkovito izvajanje teh ukrepov je bistvenega pomena.

([10]) Evropska komisija (2025), Poglobljeni pregled 2025 – Italija, EUROPEAN ECONOMY, Institutional Paper 310.

Ocena letnega poročila o napredku

(12) Svet je 21. januarja 2025 priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov za Italijo: 1,3 % v letu 2025, 1,6 % v letu 2026, 1,9 % v letu 2027, 1,7 % v letu 2028 in 1,5 % v letu 2029, kar ustreza najvišjim skupnim stopnjam rasti, izračunanim glede na leto 2023, v višini - 0,7 % v letu 2025, 0,9 % v letu 2026, 2,8 % v letu 2027, 4,6 % v letu 2028 in 6,2 % v letu 2029. V letih 2025 in 2026 te najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov sovpadajo s korektivno potjo v skladu s členom 3(4) Uredbe (ES) 1467/97 ([11]), kot jo je priporočil Svet 21. januarja 2025 za odpravo čezmernega primanjkljaja ([12]). Italija je 30. aprila 2025 predložila letno poročilo o napredku ([13]), in sicer glede ukrepov, sprejetih v odziv na priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 za odpravo čezmernega primanjkljaja, izvajanja sklopa reform in naložb, na katerih temelji podaljšanje prilagoditvenega obdobja, ter izvajanja reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za države v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Italije o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.

(13) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je priporočila usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi se podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje odhodkov za obrambo, Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025.

(14) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat ([14]), se je primanjkljaj sektorja država v Italiji zmanjšal s 7,2 % BDP v letu 2023 na 3,4 % v letu 2024, dolg sektorja država pa se je povečal s 134,6 % BDP konec leta 2023 na 135,3 % konec leta 2024. Po izračunih Komisije ta gibanja ustrezajo stopnji rasti očiščenih odhodkov v višini - 2,2 % v letu 2024. Italija v letnem poročilu o napredku za leto 2025 ocenjuje, da bo rast očiščenih odhodkov v letu 2024 znašala - 2,1 %. Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([15]), ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2024 restriktivna in je znašala 3,2 % BDP.

(15) Glede na letno poročilo o napredku se po makroekonomskem scenariju, na katerem temeljijo proračunske projekcije Italije, pričakuje rast realnega BDP v višini 0,6 % v letu 2025 in 0,8 % v letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 2,1 % v letu 2025 in 1,9 % v letu 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi realni BDP zrasel za 0,7 % v letu 2025 in za 0,9 % v letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 1,8 % v letu 2025 in 1,5 % v letu 2026.

(16) Glede na letno poročilu o napredku naj bi se primanjkljaj sektorja država v letu 2025 zmanjšal na 3,3 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2025 povečal na 136,6 %. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 1,3 % v letu 2025. V pomladanski napovedi Komisije 2025 je za leto 2025 predviden primanjkljaj sektorja država v višini 3,3 % BDP. Zmanjšanje primanjkljaja v letu 2025 je predvsem posledica povečanja primarnega presežka (na 0,6 % BDP z 0,4 % v letu 2024) in nespremenjenih odhodkov za obresti kot delež BDP. Povečanje primarnega presežka je zlasti posledica močne rasti prihodkov, na katero še naprej ugodno vplivajo pozitivni rezultati na trgu dela, ki več kot odtehtajo trajno zmanjšanje davčnega primeža stroškov dela in povečanje naložb v osnovna sredstva. Po izračunih Komisije ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 1,2 % v letu 2025. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2025 na splošno nevtralna. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2025 povečal na 136,7 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2025 odraža predvsem znatne potrebe po izposojanju, povezane z zapoznelim denarnim učinkom davčnih dobropisov za prenovo stanovanj, ki so vplivali na primanjkljaje iz prejšnjih let.

([11]) Uredba Sveta (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L 209, 2.8.1997, str. 6),

([12]) Priporočilo Sveta za odpravo čezmernega primanjkljaja v Italiji (ST 5035/25).

([13]) Letna poročila o napredku za leto 2025 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sl.

([14]) Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. aprila 2025.

([15]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

(17) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2025 financirali odhodki sektorja država v višini 0,6 % BDP; v letu 2024 je ta delež znašal 0,2 % BDP. Odhodki, financirani z nepovratno podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost, omogočajo visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo in dolg sektorja država v Italiji.

(18) V Italiji so obrambni odhodki sektorja država v letu 2021 znašali 1,4 % BDP, v letih 2022 in 2023 pa 1,2 % BDP ([16]). Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi odhodki za obrambo v letih 2024 in 2025 znašali 1,3 % BDP. To ustreza zmanjšanju za 0,1 odstotne točke BDP v primerjavi z letom 2021.

(19) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi očiščeni odhodki v Italiji v letu 2025 zrasli za 1,2 %, v letih 2024 in 2025 pa naj bi se skupno znižali za 1,0 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi bila rast očiščenih odhodkov v Italiji v letu 2025 pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti, določeno s korektivno potjo, tako letno kot tudi, če se upoštevata leti 2024 in 2025 skupaj. Zato postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem za Italijo miruje.

(20) V letnem poročilu o napredku je predvideno, da se bo primanjkljaj sektorja država v letu 2026 zmanjšal na 2,8 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2026 povečal na 137,6 %. Glede na letno poročilo o napredku naj bi se v letu 2027 primanjkljaj sektorja država zmanjšal na 2,6 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se v letu 2027 zmanjšal na 137,4 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, je v pomladanski napovedi Komisije 2025 v letu 2026 predviden primanjkljaj sektorja država v višini 2,9 % BDP. Zmanjšanje primanjkljaja sektorja država v letu 2026 odraža nadaljnje povečanje primarnega presežka (na 1,1 % BDP), in to predvsem zaradi zmanjšanja subvencij za naložbe, ki ga je delno izravnalo rahlo povečanje odhodkov za obresti. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 1,5 % v letu 2026. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2026 na splošno nevtralna. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2026 povečal na 138,2 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2026 je predvsem posledica zapoznelega denarnega učinka davčnih dobropisov za prenovo stanovanj.

(21) V priporočilu o odobritvi srednjeročnega načrta Italije je določen sklop reform in naložb, na katerih temelji podaljšanje prilagoditvenega obdobja, skupaj s časovnim okvirom za njihovo izvajanje. Med reformami so obstoječi in okrepljeni ukrepi iz načrta za okrevanje in odpornost ter dodatne reforme in naložbe na področju civilnega pravosodja, obdavčitve, vključno z izpolnjevanjem davčnih obveznosti in davčnimi utajami, poslovnega okolja, javne uprave, otroškega varstva in učinkovitosti javne porabe ter racionalizacija podjetij v državni lasti. Komisija ob upoštevanju informacij, ki jih je Italija predložila v svojem letnem poročilu o napredku, ugotavlja, da so bile reforme in naložbe, na katerih temelji podaljšanje in ki jih je bilo treba izvesti do 30. aprila, izvedene ali pa se trenutno ocenjujejo v okviru zahtevka za plačilo na podlagi mehanizma za okrevanje in odpornost.

Ključni izzivi politike

(22) Italija je ena od držav članic z najstarejšim prebivalstvom, najnižjo stopnjo rodnosti in nadpovprečno starostjo prvorodnic. Selitveni prirast ostaja pozitiven, vendar ne odtehta več nizke stopnje rodnosti. Zato se delovno sposobno prebivalstvo še naprej krči, kar omejuje potencialno rast. Dobro upravljane migracijske poti bi lahko preprečile upadanje prebivalstva, zlasti kratkoročno in srednjeročno. V prihodnjih letih naj bi bile javne finance pod znatnimi fiskalnimi pritiski, vključno z naraščajočimi stroški, povezanimi z demografskimi spremembami. Natančneje, javnofinančni odhodki v Italiji so usmerjeni v socialno zaščito (20,3 % BDP in 43,6 % primarnih odhodkov letu 2024), ki jo je zaradi demografskih pritiskov težko vzdrževati. Poleg tega je poraba Italije za pokojnine med najvišjimi v EU, zaradi česar je obvladovanje javnofinančnih odhodkov težje. Čeprav se bo s polnim izvajanjem pokojninske reforme iz leta 2011 breme postopoma zmanjšalo, se pričakuje, da se bo srednjeročno še povečalo zaradi demografskih trendov in učinka shem predčasnega upokojevanja. Potrebna so usklajena prizadevanja za izboljšanje učinkovitosti in uspešnosti javne porabe na podlagi ukrepov, ki jih Italija načrtuje v svojem srednjeročnem fiskalno-strukturnem načrtu.

([16]) Eurostat, javnofinančni odhodki po klasifikaciji izdatkov države po funkcijah (COFOG). Zaradi metodoloških razlik med opredelitvijo, ki se uporablja za COFOG, in opredelitvijo, ki jo uporablja Nato, se lahko odhodki na podlagi opredelitve za COFOG razlikujejo od odhodkov na podlagi opredelitve Nata.

(23) Davčni prihodki Italije glede na BDP so razmeroma visoki v primerjavi s primerljivimi državami članicami, pri čemer glavni prispevek izhaja iz obdavčitve dela. Davčni primež stroškov dela je kljub sprejetim ukrepom še vedno precej nad povprečjem EU. Zaradi posebnih režimov in širokega razpona davčnih izdatkov, vključno z davkom na dodano vrednost, je davčni sistem zelo zapleten in na ta način prihaja do erozije davčne osnove, kar povzroča znatno izgubo prihodkov. Preusmeritev sedanje visoke davčne obremenitve dela na druge, premalo izkoriščene vire prihodkov, ki manj škodijo rasti, bi pripomogla k povečanju gospodarskega potenciala Italije. Poleg tega davki na energijo niso namenjeni spodbujanju prehoda na čiste tehnologije. Davčne utaje so še vedno visoke, čeprav ambiciozni protiukrepi, sprejeti v zadnjih letih, tudi v okviru načrta za okrevanje in odpornost, prinašajo rezultate. Hkrati obstaja tveganje, da bodo nedavni ukrepi, podobni davčnim amnestijam, kontraproduktivni v smislu izpolnjevanja davčnih obveznosti, sistem predhodnega dogovora med upravo in malimi podjetji o njihovih davčnih obveznostih pa zahteva pozorno spremljanje. Katastrske vrednosti še vedno niso v skladu s trenutnimi tržnimi vrednostmi, saj jih je treba v celoti in izčrpno posodobiti. Srednjeročni fiskalno-strukturni načrt delno obravnava to vprašanje s posodobitvijo katastrskih registrov za nekatere nepremičnine, kar je prvi korak v okviru širše reforme stanovanjskih politik.

(24) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo, ali znatnega dela teh izzivov. V tem kratkem časovnem okviru je dokončanje učinkovitega izvajanja načrta za okrevanje in odpornost bistvenega pomena za povečanje dolgoročne konkurenčnosti Italije z zelenim in digitalnim prehodom ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti. V sporočilu Komisije NextGenerationEU – Pot do leta 2026, sprejetem 4. junija 2025, je pojasnjena časovnica, v skladu s katero naj bi se zaključil mehanizem, določene so smernice za države članice, da bi bilo izvajanje do 31. avgusta 2026 čim uspešnejše, med drugim glede tega, kako naj države članice dodatno racionalizirajo svoje načrte za okrevanje in odpornost, predstavljene so ključne možnosti, ki jih je treba upoštevati pri reviziji teh načrtov, in poudarjeno je, kako pomembno je skrbno skupno načrtovanje pred predložitvijo zadnjih zahtevkov za plačilo leta 2026. Italija je že dosegla napredek pri izvajanju reform in naložb iz svojega načrta za okrevanje in odpornost, in sicer je bilo izplačanih 63 % dodeljenih sredstev. Za izpolnitev zavez iz načrta za okrevanje in odpornost do avgusta 2026 je bistveno, da Italija pospeši izvajanje reform in naložb tako, da odpravi zadevne izzive. Italija bi imela koristi od krepitve upravne zmogljivosti, zlasti na lokalni ravni, ter pravočasnega odkrivanja in odpravljanja morebitnih zamud. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(25) V Italiji se je izvajanje programov kohezijske politike, ki zajemajo podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP) in Evropskega socialnega sklada plus (ESS+), pospešilo. Pomembno je nadaljevati prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja teh programov, hkrati pa čim bolj povečati njihov učinek na terenu. Italija že ukrepa v okviru svojih programov kohezijske politike, da bi spodbudila konkurenčnost in rast, obenem pa okrepila socialno kohezijo. Hkrati se Italija še naprej sooča z izzivi, vključno s tistimi, ki so povezani s povečanjem konkurenčnosti v okviru industrijskega prehoda, pospešitvijo energetskega prehoda, povečanjem odpornosti v zvezi z vodo, zlasti v južnih regijah, in stanovanji, zlasti v metropolitanskih mestih in mestih z veliko turistično in študentsko populacijo. Poleg tega se država sooča z izzivi pri izboljševanju spretnosti svoje delovne sile za izpolnjevanje spreminjajočih se potreb podjetij, vključno s povečanjem udeležbe v izobraževanju odraslih in spodbujanjem vključevanja premalo zastopanih skupin na trg dela, kot so ženske, mladi in osebe z migrantskim ozadjem. Italija mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta ([17]) v okviru vmesnega pregleda skladov kohezijske politike pregledati vsak program, pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo za leto 2024. V predlogu Komisije, sprejetem 1. aprila 2025 ([18]), je rok za predložitev ocene rezultatov vmesnega pregleda za vsak program podaljšan na obdobje po 31. marcu 2025. Zagotovljene so tudi prožnost, da bi pomagali pospešiti izvajanje programov, in spodbude za države članice, da sredstva kohezijske politike dodelijo petim strateškim prednostnim področjem Unije, in sicer

([17]) Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko (UL L 231, 30.6.2021, str. 159).

([18]) Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (COM(2025) 123 final).

konkurenčnosti na področju strateških tehnologij, obrambi, stanovanjem, odpornosti v zvezi z vodo in energetskemu prehodu, ter naložbam v spretnosti v prednostnih sektorjih, pri čemer se programi ESS+ še naprej osredotočajo na osebe v najbolj ranljivih položajih.

(26) Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) predstavlja priložnost za naložbe v eno od ključnih strateških prednostnih nalog EU in torej za krepitev konkurenčnosti EU. Platforma STEP se izvaja prek 11 obstoječih skladov EU. Države članice lahko prispevajo tudi k programu InvestEU, ki podpira naložbe na prednostnih področjih. Italija bi lahko te pobude kar najbolje izkoristila za podporo razvoju ali proizvodnji kritičnih tehnologij, tudi čistih in z viri gospodarnih tehnologij.

(27) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi EU, bi morala Italija učinkovito obravnavati izzive, povezane z raziskavami in inovacijami, energijo, prilagajanjem podnebnim spremembam, industrijsko politiko in konkurenco, trgom dela, izobraževanjem in usposabljanjem ter pravosodjem in javno upravo.

(28) Omejene naložbe zasebnega in javnega sektorja v raziskave in razvoj zavirajo inovacije in potencial rasti Italije, kljub naložbam v okviru načrta za okrevanje in odpornost ter srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta, Leta 2023 so poslovni odhodki za raziskave in razvoj znašali le 0,76 % BDP, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 1,49 %. Italijanski okvir spodbud za raziskave in razvoj je manj celovit in velikodušen kot okvir spodbud za raziskave in razvoj v EU, zato bi mu koristila bolj strateško dodeljevanje obstoječih sredstev za inovacije in javno-zasebno sodelovanje. V načrt za okrevanje in odpornost je vključenih več pobud za podporo sodelovanju med podjetji in akademskimi krogi, vseeno pa bi jim koristilo, če bi bile manj razdrobljene in če bi se upravljale bolj usklajeno na nacionalni ravni. Javno naročanje inovativnih rešitev ([19]) lahko prav tako igra pomembno vlogo pri spodbujanju povpraševanja po inovacijah. Če naj bi bilo to orodje učinkovito, bi bil za njegovo večjo uporabo potreben nacionalni akcijski načrt, vključno z zavezujočimi cilji glede odhodkov, kjer je to ustrezno. Inovacijsko zmogljivost Italije omejujejo strukturni faktorji, zlasti velikost podjetij. Mala podjetja (z manj kot 20 zaposlenimi) ustvarijo 32,5 % skupnega prometa podjetij (povprečje EU: 22,9 %), medtem ko velika podjetja (z 250 ali več zaposlenimi), ki imajo sicer večjo ekonomijo obsega, vlagajo več v raziskave in razvoj ter lažje dostopajo do financiranja, predstavljajo le 37,5 % (povprečje v EU: 51,1 %). Spodbujanje širitve zagonskih podjetij ter združevanja malih in srednjih podjetij (MSP) bi pomagalo povečati naložbe v raziskave in inovacije ter spodbuditi produktivnost. Kapitalske trge v Italiji bi bilo treba še dodatno razviti, da bi povečali število novih uvrstitev v trgovanje na glavnem borznem trgu.

To bi prineslo več priložnosti za konsolidacijo za domača podjetja in večji dostop do nadpovprečnega bogastva italijanskih gospodinjstev. Dostop do nebančnega financiranja je za inovativna podjetja omejen, saj je domači trg tveganega kapitala in kapitala za rast še vedno premalo razvit, čeprav je na poti rasti. Ukrepi iz načrta za okrevanje in odpornost, ki zagotavljajo dodatno javno podporo tveganemu kapitalu in oblikujejo okvir za privabljanje institucionalnih vlagateljev, so prvi korak k premagovanju takih omejitev. Kljub temu razmeroma manj razviti kapitalski trgi omejujejo možnosti izstopa za vlagatelje zasebnega kapitala in tveganega kapitala, kar še povečuje pomanjkanje virov financiranja za inovacije, ki je ključna sestavina za večjo konkurenčnost. Za spodbujanje dostopa inovativnih podjetij do nebančnega financiranja so potrebni nadaljnji ukrepi v podporo uvrstitvam prvih javnih ponudb v trgovanje ter razvoj dinamičnega ekosistema tveganega kapitala in kapitala za rast. To vključuje spodbujanje udeležbe domačih institucionalnih vlagateljev in velikih družb na delniških trgih, ki kotirajo na borzi, in na delniških trgih, ki ne kotirajo na borzi. Za inovacije je ključnega pomena tudi italijanski raziskovalni in univerzitetni sistem, ki pa se sooča z velikimi izzivi. V zadnjih dveh letih se je povečalo financiranje postsekundarnega in visokošolskega izobraževanja, če se upošteva tudi velik obseg sredstev, namenjenih za infrastrukturne ukrepe. Konkurenčni državni razpisi za projekte so se v zadnjih letih bolj redno objavljali. Razširjeno uporabo kratkoročnih pogodb za raziskovalce, ki ne omogočajo redne zaposlitve, skupaj s počasnim in negotovim poklicnim napredovanjem, obravnava več potekajočih strukturnih reform, s katerimi naj bi privabili in zadržali nadarjene raziskovalce. Poleg tega omejene spodbude za univerze in raziskovalce za trženje raziskav ovirajo rezultate inovacij. Čeprav se uradi za prenos tehnologije izboljšujejo, so še vedno razmeroma majhnega obsega in nimajo ustreznih človeških in finančnih virov, da bi podprli pretvorbo rezultatov raziskav v nove poslovne priložnosti. Izboljšale bi se lahko tudi njihove sinergije z vlagatelji tveganega kapitala.

([19]) V skladu s smernicami Komisije C(2018)3051 se „javno naročanje inovativnih rešitev“ nanaša na vsako javno naročilo, ki ima enega ali oba od naslednjih vidikov: nakup postopka inovacij – raziskovalnih in razvojnih storitev – z (delnimi) rezultati; nakup rezultatov inovacij, ki so jih ustvarili drugi. Javno naročanje inovativnih rešitev tako zajema javna naročila raziskovalnih in razvojnih storitev, javna naročila inovativnih rešitev in javna naročila, pri katerih se kupi kombinacija raziskovalnih in razvojnih storitev ter posledičnih inovativnih rešitev.

(29) Italija bi imela koristi od nacionalne industrijske strategije za usmerjanje dodeljevanja javnih sredstev, podporo strateškim tehnologijam in spodbujanje razvoja juga. Medtem ko sta sprejetje zelene knjige in strateškega načrta za posebno ekonomsko cono ponovno sprožila javno razpravo o industrijskem razvoju, sprejetje več industrijskih načrtov z različnim upravljanjem, pomanjkanje usklajevanja in obstoj več kot 2 000 spodbujevalnih ukrepov ne prispevajo k jasni nacionalni strategiji za rast. V obstoječem okviru opredelitev strateških sektorjev ne upošteva novih industrijskih trendov in tehnologij, pomanjkanje teritorialne razsežnosti pa omejuje razvojno strategijo za ključna industrijska okrožja. To je zlasti pomembno zaradi zmanjševanja nacionalne industrijske proizvodnje in znatnih regionalnih razlik, pri čemer jug zaostaja na področju inovacij in konkurenčnosti. Industrijski strategiji bi koristilo boljše usklajevanje z načrtovanjem naložb v infrastrukturo, ukrepe politike za spodbujanje usposabljanja in aktivne politike trga dela pa bi bilo treba vključiti v širšo nacionalno industrijsko vizijo, vključno z uskladitvijo javnih naložb, usmerjenih v strateške sektorje.

(30) Italija v skladu z načrtom za okrevanje in odpornost ter zavezami v okviru srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta izvaja ambiciozno reformo javne uprave, s katero naj bi modernizirala upravljanje človeških virov, izboljšala zagotavljanje storitev ter okrepila upravno zmogljivost na centralni in podnacionalni ravni. Med ključnimi vidiki te reforme in zavez v okviru srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta so: (i) uvedba in krepitev celovitega načrta za organizacijsko dejavnost (PIAO), ki zagotavlja celovit pregled števila zaposlenih, spretnosti in potreb po zmogljivostih posameznih uprav, (ii) centraliziran digitalni portal za zaposlovanje na podlagi standardiziranih poklicnih profilov (inPA), (iii) nacionalna platforma za usposabljanje in prekvalifikacijo javnih uslužbencev (Syllabus) ter (iv) vzpostavitev nove digitalne platforme (Minerva), ki omogoča interoperabilnost. Oblikovanje podatkovno vodenega pristopa k načrtovanju delovne sile na podlagi vključevanja teh orodij bi dodatno izboljšalo učinkovitost italijanske javne uprave. To bi upravam, zlasti na lokalni ravni, omogočilo, da opredelijo svoje specifične vrzeli v zmogljivostih in sprejmejo ustrezne ukrepe, bodisi z zaposlovanjem bodisi s ciljno usmerjenim usposabljanjem. Ta pristop bi lahko centralnim upravam pomagal oblikovati podporne ukrepe, ki bi bili bolje prilagojeni potrebam posameznih uprav, okrepili usklajevanje in povečali učinkovitost izvajanja javnih storitev.

(31) Italija v skladu z načrtom za okrevanje in odpornost ter zavezami v okviru srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta izvaja obsežno reformo pravosodnega sistema, s katero naj bi zmanjšali sodne zaostanke in skrajšali roke za izdajo sodne odločbe v civilnih in kazenskih postopkih. Ustanovitev sodnih pisarn in digitalizacija sojenj, ki sodnikom zagotavljajo organizacijsko in pravno podporo, sta prispevali k izboljšanju učinkovitosti sodišč. Vendar pa izzivi ostajajo. Čeprav se rok za izdajo sodne odločbe v civilnih in gospodarskih zadevah na sodiščih prve stopnje od leta 2020 skrajšuje, je še vedno med najdaljšimi v EU. V skladu z zavezo v okviru srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta bi z institucionalizacijo in okrepitvijo vloge sodnih uradov ter uvedbo strukturnih spodbud za sodišča, temelječih na uspešnosti, pripomogli k še večji učinkovitosti sistema.

(32) Boljši okvirni pogoji za konkurenco bi omogočili učinkovitejše razporejanje virov ter privedli do konkurenčnosti in povečanja produktivnosti. Večja konkurenca in boljša sektorska ureditev bi koristili tudi potrošnikom. Italija je v okviru načrta za okrevanje in odpornost dosegla dober napredek v nekaterih pomembnih sektorjih, vključno z energetiko, prometom in ekosistemom zagonskih podjetij, pa tudi s posodobitvijo nacionalnih pravil o nadzoru nad združitvami. Z reformo lokalnih javnih storitev v okviru načrta za okrevanje in odpornost se je povečala konkurenčnost oddaje javnih naročil, vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za boljše spremljanje upravljanja storitev in zagotavljanje kakovostnih storitev vsem uporabnikom. Nadaljnje zakonodajne pobude so potrebne tudi za: (i) trgovino na drobno, zlasti v zvezi s pravili glede delovnega časa trgovin in razprodaj; (ii) regulirane poklice, zlasti za odpravo nesorazmernih omejitev, in (iii) železniški sektor, v katerem mora biti dodeljevanje regionalnih in medmestnih pogodb odprto za konkurenco. Poleg tega še vedno obstajajo znatne ovire v številnih drugih sektorjih, vključno z zdravstvom in farmacijo, nelinearnim prometom in pristaniškimi storitvami. Konkurenco bi bilo treba spodbujati zlasti na naslednjih področjih: (i) naročanje farmacevtskih izdelkov (zlasti podobnih bioloških zdravil); (ii) akreditacija (*accreditamento*) zasebnih podjetij v sistemu javnega zdravstva; (iii) zagotavljanje nelinearnih prevoznih storitev na lokalni ravni; (iv) razpis za pristaniške koncesije ter (v) spremljanje in spodbujanje finančne neodvisnosti in odgovornosti pristaniških organov.

(33) Italija se kljub znatnemu potencialu sončne in vetrne energije še naprej sooča s strukturnimi ovirami za pospešitev elektrifikacije svojega energetskega sistema in povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v proizvodnji električne energije. Ključna ovira ostajata zapletenost in razdrobljenost postopkov za izdajo dovoljenj, ki povzročata zamude pri izvajanju projektov in zmanjšujeta zaupanje vlagateljev. Poleg tega je razmerje med ceno električne energije in plina med najvišjimi v EU. Reforme, podprte z načrtom za okrevanje in odpornost, so začele odpravljati upravna ozka grla v postopkih izdaje dovoljenj za energijo iz obnovljivih virov, vendar sta za pospešitev uvajanja potrebni

nadaljnja poenostavitev in konsolidacija zakonodaje o izdaji dovoljenj. Hkrati so za vključevanje večjih deležev spremenljivih obnovljivih virov energije potrebne usklajene naložbe v infrastrukturo elektroenergetskega omrežja, zlasti za povečanje prožnosti sistema s tehnologijami brez fosilnih goriv, kot so mehanizmi za shranjevanje in prilagajanje odjema (npr. tarife glede na čas uporabe, sheme dinamičnega oblikovanja cen, pametni merilni sistemi ter udeležba združevalcev in industrijskih odjemalcev na izravnalnih trgih). Tudi čezmejne medsebojne povezave so v delih omrežja še vedno premalo razvite, kar omejuje zmožnost Italije, da bi izkoristila regionalno izravnavo in cenovno konvergenco. Krepitev odpornosti in medsebojne povezljivosti omrežja bi pripomogla k doseganju ciljev razogljičenja z zagotavljanjem več električne energije iz obnovljivih virov sektorjem, zajetim v uredbi o porazdelitvi prizadevanj, zlasti prometu in stavbam, kar bi prispevalo k odpravi vrzeli v zvezi s ciljem uredbe o porazdelitvi prizadevanj. Pripomogel bi tudi k stabilizaciji cen energije in zmanjšanju viškov, povezanih s proizvodnjo plina na nestanovitnem trgu.

(34) Velika izpostavljenost Italije podnebnim tveganjem, zlasti hidrogeološkim, vpliva na gospodarstvo, zlasti na MSP. Kljub temu je upravljanje politik prilagajanja podnebnim spremembam razdrobljeno med več organi in telesi na centralni in lokalni ravni, potencial sonaravnih rešitev pa ni v celoti izkoriščen. Ob tem so zaradi izgube in degradacije tal potrebni ukrepi za izboljšanje odpornosti tal, da se zmanjšajo hidrogeološka tveganja in posledice suše. Zavarovanje za dogodke, povezane s podnebnimi spremembami, je še v fazi razvoja, zahteva glede obveznega zavarovanja za podjetja pa je začela veljati marca 2025 in se bo začela v celoti izvajati do konca leta. Izgube, povezane s takimi dogodki, še naprej kažejo na veliko vrzel v zavarovanju podnebnega tveganja, zaradi česar bi bilo treba okrepiti obstoječi okvir. Italija ima nadpovprečne rezultate na področju krožnega gospodarstva v primerjavi z EU. Vendar pa imajo infrastrukturne pomanjkljivosti na področju gospodarjenja z vodo in ravnanja z odpadki, zlasti v južnih regijah, hude posledice za okolje z znatnimi stroški in izgubljenimi prihodki za italijansko gospodarstvo.

(35) Segmentacija trga dela in pomanjkljivosti glede kakovosti delovnih mest ostajajo glavni izzivi v Italiji, pri čemer se število netipičnih pogodb o zaposlitvi in pogodb o zaposlitvi za določen čas, zlasti med ženskami, mladimi in migranti, zmanjšuje, vendar ostaja razmeroma visoko. Strukturno nizka rast produktivnosti dela zavira rast plač. Medtem ko je produktivnost dela v zadnjem desetletju stagnirala, so se nominalne plače zvišale manj kot inflacija; posledično so se realne plače znižale. Krepitev kolektivnih pogajanj bi lahko pripomogla k spodbujanju prožne in trajnostne rasti plač, ki odraža produktivnost podjetij in lokalne razmere. V letu 2024 je bil delež delavcev s tveganjem revščine višji od povprečja EU, tudi za delavce s polnim in krajšim delovnim časom. Razširjena uporaba netipičnih pogodb skupaj z nizkimi plačami prispeva tudi k revščini zaposlenih, saj zmanjšuje število opravljenih delovnih ur. Število pogodb za nedoločen čas se v Italiji povečuje, vendar je delež zaposlenih za določen čas, ki se je sicer zmanjšal s 15,7 % v leta 2023 na 14,4 % v letu 2024, ostal med najvišjimi v EU, prehodi z zaposlitve za določen čas na zaposlitev za nedoločen čas pa so precej pod povprečjem EU. Delavci s krajšim delovnim časom in delavci, zaposleni za določen čas, se soočajo z večjim tveganjem revščine od povprečja EU in italijanskih delavcev, zaposlenih za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Več kot 50 % pogodb o zaposlitvi s krajšim delovnim časom in 10 % pogodb o zaposlitvi za določen čas je bilo neprostovoljnih, kar odraža potencial za povečanje zaslužka s stabilnimi pogodbami in večjo delovno intenzivnostjo. Tudi delež samozaposlenih oseb brez zaposlenih je v primerjavi s povprečjem EU visok, čeprav se zmanjšuje. Nizke plače in razširjene nestandardne oblike dela skupaj odvračajo od udeležbe na trgu dela, zmanjšujejo privlačnost in kakovost delovnih mest ter številne mlade diplomante v iskanju boljših poklicnih in plačnih možnosti v tujini spodbujajo k izseljevanju. Poleg tega je udeležba žensk na trgu dela v Italiji še vedno nizka.

Vrzel stopnje zaposlenosti med ženskami in moškimi je ena največjih v EU, saj znaša 19,4 odstotne točke, v zadnjem desetletju pa ne kaže znakov izboljšanja. Na jugu vrzel znaša 28 odstotnih točk. To odraža tudi pomembno pomanjkanje pri zagotavljanju storitev oskrbe otrok in starejših, pri čemer so slednje glede na trend staranja prebivalstva še posebej pomembne. Obravnavanje teh izzivov bi prispevalo tudi k podpiranju navzgor usmerjene socialne konvergence v skladu z drugo fazo analize služb Komisije po državah na podlagi okvira za socialno konvergenco ([20]). Potrebna so vztrajna prizadevanja za nadaljnjo širitev zagotavljanja cenovno dostopnih storitev vzgoje in varstva predšolskih otrok ter dolgotrajne oskrbe, ki temeljijo na naložbah in reformah, izvedenih v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter v skladu z zavezo v okviru srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta, in so usmerjena v regije z nizko pokritostjo, da bi se zmanjšale regionalne razlike ter izboljšala cenovna dostopnost otroškega varstva.

(36) Nedavne reforme, sprejete v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, bi lahko zmanjšale izzive, povezane z neprijavljenim delom. Vendar pa je zaradi razsežnosti problema, zlasti v nekaterih sektorjih, potrebno nadaljnje ukrepanje. Izboljšanje pravočasne priprave podrobnih podatkov o neprijavljenem delu bi pripomoglo k boljšemu

([20]) SWD(2025) 95 – Druga faza analize socialne konvergence po državah v skladu z okvirom za socialno konvergenco, 2025.

usmerjanju inšpekcijskih pregledov in odzivanju politike. Poleg tega je treba na podlagi ukrepov, ki se izvajajo v okviru načrta za okrevanje in odpornost, sektorje, kot sta kmetijstvo in delo v gospodinjstvu, ciljno usmeriti z namenskimi ukrepi, na primer s krepitvijo dejavnosti izvrševanja in zmanjšanjem spodbud za zanašanje na nezakonito delo. Nazadnje, pozorno spremljanje nedavno izvedenih ukrepov, zlasti za najbolj prizadete sektorje, je ključno za zagotovitev njihove učinkovitosti in strukturnega reševanja tega trdovratnega izziva.

(37) Nadaljnje naložbe v sisteme izobraževanja in usposabljanja ter njihove strukturne reforme so še naprej ključnega pomena za odpravo stagnacije produktivnosti ter vrzeli v spretnostih. Rezultati raziskave PISA OECD iz leta 2022 kažejo, da je uspešnost na področju temeljnih spretnosti nižja od povprečja EU, pri čemer se splošna uspešnost pri branju izboljšuje, na področju naravoslovja ostaja stabilna, pri matematiki pa se slabša. Slaba uspešnost je zlasti izrazita pri prikrajšanih učencih in tistih, ki so vključeni v poklicno izobraževanje in usposabljanje, kar še povečuje družbene neenakosti. Da bi učence opremili z ustreznimi osnovnimi kompetencami, so potrebni ciljno usmerjeni ukrepi. Ti vključujejo spodbujanje izkušenih učiteljev k delu v prikrajšanih šolah, razširitev rednega šolanja (*tempo pieno*) in razširitev dosega pobud, kot je program poletnih šol „Piano Estate“. Poleg tega bi lahko spodbujanje inovativnih metod poučevanja s poudarkom na predmetih s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter izboljšanje usposabljanja učiteljev na delovnem mestu pripomogla k izboljšanju temeljnih spretnosti. Država ima drugo najnižjo stopnjo doseganja terciarne izobrazbe v EU. Posodobitev učnih načrtov na postsekundarni ravni za vključitev ustreznih prečnih spretnosti in v delo usmerjenega znanja lahko diplomante bolje pripravi na hitro spreminjajoči se trg dela in tako izboljša njihovo zaposljivost.

(38) Čeprav je splošna stopnja prostih delovnih mest v Italiji še vedno razmeroma nizka in znaša približno 2 %, se sektorji, kot so gradbeništvo, zdravstvo in IKT, soočajo s pomanjkanjem delovne sile. Ohranjanje izvajanja uspešnih ukrepov, ki se spodbujajo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, vključno z višjimi tehničnimi inštituti, ter usklajevanje učnih načrtov s potrebami trga dela, zlasti na področju prečnih, zelenih in digitalnih spretnosti, je ključnega pomena za odpravo sedanjega pomanjkanja. Poleg tega je razširitev učenja na delovnem mestu s poudarkom na kratkoročnem usposabljanju in mikrodokazilih, usmerjenih v hitro rastoče sektorje in sektorje z velikim povpraševanjem, bistvena za kratkoročno ublažitev pomanjkanja delovne sile.

(39) Udeležba v izobraževanju odraslih v Italiji ostaja med najnižjimi v EU in se še zmanjšuje, kar ob hitro starajoči se delovni sili ovira rast produktivnosti. Za obravnavanje srednje- do dolgoročnih potreb po spretnostih ter spodbujanje potenciala programov usposabljanja, da prispevajo k nacionalni konkurenčnosti, je bistveno strukturno okrepiti sistem izobraževanja odraslih in uskladiti politike usposabljanja s prednostnimi nalogami industrije, kot sta pobudi Transizione 4.0 in Transizione 5.0, ki se osredotočajo na zagotavljanje usposabljanja za spretnosti, ki jih zahtevajo hitro rastoči sektorji. Na podlagi ocene učinka uspešne ukrepe mehanizma za okrevanje in odpornost, vključno z dualnim sistemom in jamstvom za zaposljivost delavcev (*garanzia di occupabilità dei lavoratori - GOL*) v okviru aktivnih politik trga dela, bi bilo treba izvajati tudi po letu 2026 in povečati predvidljivost za akterje na trgu dela. Regionalne načrte za spretnosti v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost bi bilo treba uskladiti z nacionalnimi industrijskimi strategijami, kot je Libro Bianco, da se zagotovi skladen razvoj spretnosti, ki podpira prednostne gospodarske naloge.

(40) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2025 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2025. Kar zadeva Italijo, priporočila 1, 2, 3, 5 in 6 prispevajo k izvajanju prvega priporočila za euroobmočje o konkurenčnosti, priporočila 1, 4 in 6 prispevajo k izvajanju drugega priporočila za euroobmočje o odpornosti, priporočilo 1 pa prispeva k izvajanju tretjega priporočila za euroobmočje o makroekonomski in finančni stabilnosti iz priporočila za leto 2025.

(41) Ob upoštevanju poglobljenega pregleda Komisije in njene ugotovitve o obstoju neravnotežij so priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 izražena v priporočilih 1, 3, 5 in 6. Politike iz priporočila 1 pomagajo odpravljati ranljivosti, povezane z visokim javnim dolgom. Politike iz priporočil 1, 3, 5 in 6 pomagajo odpravljati ranljivosti, povezane s šibko rastjo produktivnosti, s čimer se podpira potencialna rast BDP, posledično pa prispevajo tudi k obravnavi priporočila 1. Priporočila 1, 3, 5 in 6 prispevajo k odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočila o ekonomski politiki euroobmočja v skladu z uvodno izjavo 40 –

PRIPOROČA, da Italija v letih 2025 in 2026 ukrepa tako, da:

1. okrepi skupne obrambne in varnostne odhodke ter pripravljenost ob zagotavljanju vzdržnosti dolga v skladu s sklepi Evropskega sveta z dne 6. marca 2025; upošteva najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov, ki jih je Svet priporočil 21. januarja 2025, da bi odpravila čezmerni primanjkljaj; izvede sklop reform in naložb, na katerih temelji podaljšano prilagoditveno obdobje, kot je priporočil Svet 21. januarja 2025; v skladu s cilji fiskalne vzdržnosti zagotovi, da bo davčni sistem bolj spodbujal rast, in sicer z nadaljnjim bojem proti davčnim utajam, zmanjšanjem davčnega primeža za delo in preostalih davčnih odhodkov, vključno s tistimi, ki so povezani z davkom na dodano vrednost in okolju škodljivimi subvencijami, ter posodobitvijo katastrskih vrednosti na podlagi zaveze v okviru srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta kot del širšega pregleda stanovanjskih politik ob hkratnem zagotavljanju pravičnosti; okrepi prizadevanja za izboljšanje učinkovitosti in uspešnosti javnofinančnih odhodkov; ublaži učinke staranja na potencialno rast in fiskalno vzdržnost, vključno z nadaljnjim omejevanjem uporabe shem predčasnega upokojevanja in obravnavanjem demografskih izzivov, pri čemer se pritegne in ohrani tudi visoko kakovostna delovna sila;

2. glede na veljavne roke za pravočasno dokončanje reform in naložb na podlagi Uredbe (EU) 2021/241 pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU; pospeši izvajanje programov kohezijske politike (ESRR, SPP, ESS+), po potrebi na podlagi priložnosti, ki jih ponuja vmesni pregled; kar najbolje izkoristi instrumente EU, vključno z možnostmi, ki jih ponujata program InvestEU in platforma za strateške tehnologije za Evropo, da bi se izboljšala konkurenčnost;

3. podpira inovacije z nadaljnjo krepitvijo povezav med podjetji in akademskimi krogi, inovativnim javnim naročanjem, podjetniškim tveganim kapitalom in priložnostmi za talente; okrepi vlogo univerz pri inovacijah z nadaljnjim povečevanjem njihove osredotočenosti na komercializacijo rezultatov raziskav in izboljšanjem poklicne poti raziskovalcev; spodbuja rast in združevanje MSP ter zagonskih podjetij, tudi glede na zaveze iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta; izvaja industrijsko strategijo, kar vključuje zmanjšanje teritorialnega razkoraka z racionalizacijo sedanjih ukrepov politike ter upoštevanjem ključnih infrastrukturnih projektov;

4. še poveča učinkovitost in zmogljivost javne uprave in dodatno okrepi upravno zmogljivost, zlasti na lokalni ravni; dodatno zmanjša zaostanke in čas, potreben za izdajo sodne odločbe v pravosodnem sistemu; odpravi preostale omejitve konkurence, tudi na področju lokalnih javnih storitev, poslovnih storitev in železnic;

5. pospeši elektrifikacijo in okrepi prizadevanja za uvajanje energije iz obnovljivih virov, tudi z zmanjšanjem razdrobljenosti ureditve izdajanja dovoljenj in naložbami v električno omrežje; obravnava tveganja, povezana s podnebjem, in ublaži njihov gospodarski učinek z večjim institucionalnim usklajevanjem, sonaravnimi rešitvami in kritjem podnebnega zavarovanja; odpravi preostale neučinkovitosti pri gospodarjenju z vodo in ravnanju z odpadki z zmanjšanjem infrastrukturnih vrzeli;

6. spodbuja kakovost delovnih mest in zmanjša segmentacijo trga dela, tudi v podporo ustreznim plačam, ter poveča udeležbo na trgu dela, zlasti za premalo zastopane skupine, tudi z nadaljnjo krepitvijo aktivnih politik trga dela in izboljšanjem cenovno ugodnega dostopa do kakovostnih storitev otroškega varstva in dolgotrajne oskrbe, ob tem pa upošteva regionalne razlike; nadaljuje boj proti neprijavljenemu delu, zlasti v najbolj prizadetih sektorjih; še naprej spodbuja postsekundarno poklicno izobraževanje in usposabljanje ter usposabljanje na delovnem mestu v sektorjih z velikim povpraševanjem, da bi se obravnavale kratkoročne potrebe po spretnostih, hkrati pa krepi izobraževanje odraslih z razširitvijo učenja na delovnem mestu v sektorjih z visoko rastjo; izboljša rezultate izobraževanja s poudarkom na prikrajšanih učencih, tudi s krepitvijo temeljnih spretnosti.

V Bruslju, 8. julija 2025

Za Svet

predsednica

S. LOSE